

12. Перцухов А.А. Особенности розыгрышей угловых ударов в играх команд высокой квалификации / А.А.Перцухов, В.В.Шаленко // Слобожанський науково-спортивний вісник: наук.-теорет.журн. – Харків: ХДАФК, 2016. - №2 (52). – С. 86-90.
13. Тюленьков С. Сравнительный анализ технико-тактических действий команд-участниц розыгрышей Кубков Мира 1990 и 1998 гг. / С.Тюленьков, Ю.Цубан // Теория и практика футбола. – 2000. - №1. – С. 2-6.
14. Чирва Б. Вероятность гола в зависимости от места и варианта начала атаки / Б.Чирва // Теория и практика футбола. – 2001. - №4 (12). – С. 2-5.
15. Шаленко В.В. Особливості виконання ударів у ворота в іграх команд високої кваліфікації / В.В.Шаленко, А.А.Перцухов // Слобожанський науково-спортивний вісник: наук.-теорет.журн. – Харків: ХДАФК, 2012. - №1. – С. 76-80.
16. Benk G. Football training program / G.Benk. – New York, 1991. – 226 p.
17. Daus A.T. Predicting success in football / Daus A.T., Wilson J., Freeman W.M. // J. Sports Med. And Phys. Fitness, 1989. – V. 29. – №2. – P. 209-212.
18. Match analysis of Australian professional soccer players / Withers R.T., Maricic Z., Wasilewski S., Kelly L // Journal of Human Movement Studies 8. – 1982. – P. 76-159.
19. Talaga J. Taktyka pitki noznej. – Sport I Turystyka / J.Talaga. – Warszawa, 1989. – 156 s.
20. Withers R.T. Match analysis of Australian professional soccer players / Withers R.T., Maricic Z., Wasilewski S., Kelly L // Journal of Human Movement Studies 8. – 1982. – P. 159-176.
21. Zauli A. Soccer. Modern Tactics: Italy's Top Coaches Analyze Game Formations Through 180 Situation / Alessandro Zauli. — 2002. – 128 p.

Петренко І.В., Бондар А.С.

Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

ОРГАНІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ СПОРТИВНИХ ВОЛОНТЕРІВ

У статті наведено результати досліджень, які свідчать про необхідність цілеспрямованої підготовки спортивних волонтерів; подано модель підготовки спортивних волонтерів, яка базується на принципах добровільності, відкритості, активності, комунікативності, визнання; включає підходи, принципи, організаційно-управлінські умови, зовнішні та внутрішні фактори впливу на систему підготовки спортивних волонтерів; сприятиме розвитку спортивного волонтерського руху та підвищенню якості проведення спортивних змагань.

Ключові слова: спортивний волонтер, спортивні змагання, модель підготовки спортивних волонтерів.

Петренко И., Бондарь А. Организационная модель подготовки спортивных волонтеров.

В статье приведены результаты исследований, которые свидетельствуют о необходимости целенаправленной подготовки спортивных волонтеров; приведена модель подготовки спортивных волонтеров, которая: базируется на принципах добровольности, открытости, активности, коммуникативности, признания; включает подходы, принципы, организационно-управленческие условия, внешние и внутренние факторы, влияющие на систему подготовки спортивных волонтеров; будет способствовать развитию спортивного волонтерского движения и повышению качества проведения спортивных соревнований.

В статье раскрыты особенности подготовки спортивных волонтеров на базе Харьковской государственной академии физической культуры по авторской программе преподавателей кафедры менеджмента физической культуры, эффективность которой подтверждается экспертной оценкой 4,41 балл (из 5 баллов), а также количественным показателем соревнований, обслуживаемых студентами в качестве волонтеров, который возрос в 4 раза и составляет 61 соревнование в год, количеством участия студентов-волонтеров в соревнованиях, который возрос в 10 раз и составляет 1220 участий в год, международным уровнем и масштабностью соревнований (10 000 участников), для проведения которых приглашаются студенты-волонтеры.

Ключевые слова: спортивный волонтер, спортивные соревнования, модель подготовки спортивных волонтеров.

Petrenko I., Bondar A. Organizational Model of preparation of sports volunteers.

The article includes research results about must focused training of sports volunteer; the model of training of sports volunteers is given, it is based on the principles of voluntariness, openness, activity, communicative, recognition; it includes approaches, principles, organizational and managerial terms which influence on the system of sports volunteers; will promote the development of sport volunteerism and improve the quality of sports. The article reveals the features of training sports volunteers at the Kharkov State Academy of Physical Culture. Effectiveness

Author's training program of teachers of the Department Management of Physical Culture is confirmed by expert judgment 4.41 points (out of 5 points) and quantitative indicators: 61 competitions in the year, participation in the year 1220, level of sports competition – International.

Key words: sports volunteer, sports competition, model of training sports volunteers.

Вступ.

Спортивне волонтерство, як соціальне явище з'явилося відносно недавно, у 80-х рр. XX ст., з моменту залучення перших добровільних помічників до проведення Олімпійських ігор, і, на сьогоднішній день, є невід'ємною складовою загального волонтерського руху. Спортивне волонтерство спирається на принципи добровільності, доброчинності і гуманізму, основною метою якого є підвищення ефективності проведення спортивних змагань.

Так, Матвеев С., Когут І., Гончаренко Є. у своїх наукових працях зазначають, що спорт, будучи однією з популярних сфер діяльності, важко сьогодні уявити без активної участі волонтерів, а саме проведення масштабних міжнародних змагань [3, 4]. Найбільш масштабними спортивними змаганнями за участю спортивних волонтерів є Олімпійські та Паралімпійські ігри, останні з яких, пройшли у Ріо-де-Жанейро у 2016 році за допомогою 70 000 добровільних помічників з понад 190 країн світу [7].

На підставі аналізу нормативно-правових документів, що регламентують волонтерську діяльність, В. Левків та Т. Макуц дали визначення спортивного волонтера, як особи, яка має спортивну кваліфікацію чи фахову підготовку у фізкультурно-спортивній галузі і здійснює спортивно-професійну діяльність на добровільних засадах [2]. У своїх наукових працях Дутчак (2007), А. Мічуда (2004), С. Левадня (2006) розглядали окремі організаційно-управлінські засади волонтерства у сфері фізичної культури та спорту, сходяться на думці, що усі учасники спортивної діяльності, включаючи спортивних волонтерів, повинні мати спеціальні знання та вміння для якісної підготовки та проведення змагань. Однак, у сучасній літературі ми не зустріли доробок авторів щодо організації цілеспрямованої підготовки спортивних волонтерів, що й зумовило вибір теми.

Мета дослідження: обґрунтувати та розробити організаційну модель підготовки спортивних волонтерів.

Матеріал і методи дослідження: у дослідженні використано комплекс методів, серед яких аналіз літературних джерел та документів, опитування (анкетування), системний аналіз, моделювання, методи математичної обробки даних.

Результати дослідження.

За даними Державної соціальної служби для сім'ї, дітей і молоді, на роботі соціальних волонтерів Україна щорічно економить майже 200 млн. грн. [5]. Починаючи з 2004 р. професійну підготовку добровільних помічників в соціальній сфері в Україні забезпечувало 305 «Шкіл волонтерів», заснованих, на базі громадських об'єднань, або навчальних закладів, а зараз їх налічується близько 600, більше всього таких шкіл в Харківській, Дніпропетровській і Житомирській областях [1].

Дослідження свідчить, що в Україні та у м. Харкові, зокрема, не зважаючи на те, що школи волонтерів постійно функціонують, підготовка спортивних волонтерів здійснювалася в них тільки одноразово у 2012 р. на передодні проведення фінальної частини Чемпіонату Європи «Євро-2012» за вимогами УЄФА на підставі державної програми. Слід зазначити, що для України «Євро-2012» стало першим наймасовішим волонтерським проектом, до якого було залучено 30 тис. волонтерів: з них 7,5 тис. чол. – у м. Харкові, 12,5 тис. – м. Києві, 6,25 тис. – м. Львові, 3,75 тис. – м. Донецьку [1].

Проведене дослідження показало, що у м. Харкові спортивний волонтерський рух активно почав розвиватися саме з 2012 р., основними учасниками якого стали студенти Харківської державної академії фізичної культури (далі Академії), не зважаючи на те, що досвід спортивної волонтерської роботи студенти мали вже з 2005 р. [6]. Важливо, що з 2013 р. на базі Академії розпочато систематичну підготовку спортивних волонтерів для допомоги фізкультурно-спортивним організаціям у проведенні змагань на добровільних засадах, на підставі «Положення про організацію волонтерської діяльності студентів кафедри менеджменту фізичної культури Харківської державної академії фізичної культури».

Основними завданнями такої підготовки є: набуття студентами нових знань та вмінь з організації та проведення спортивних заходів; реалізація отриманих знань на практиці; сприяння формуванню в них активної життєвої позиції та набуття досвіду громадської діяльності [5].

Сьогодні, спортивне волонтерство вже стало невід'ємною складовою життя сучасних студентів. На їх думку участь у волонтерській діяльності дає їм можливість придбати корисний досвід у майбутній професійній діяльності, знайти нових друзів, самореалізуватися та проявити себе в якості кураторів всіх напрямків спортивної волонтерської роботи. Найбільш перспективним, на їх думку, напрямком волонтерської діяльності є ІТ-волонтерство [6].

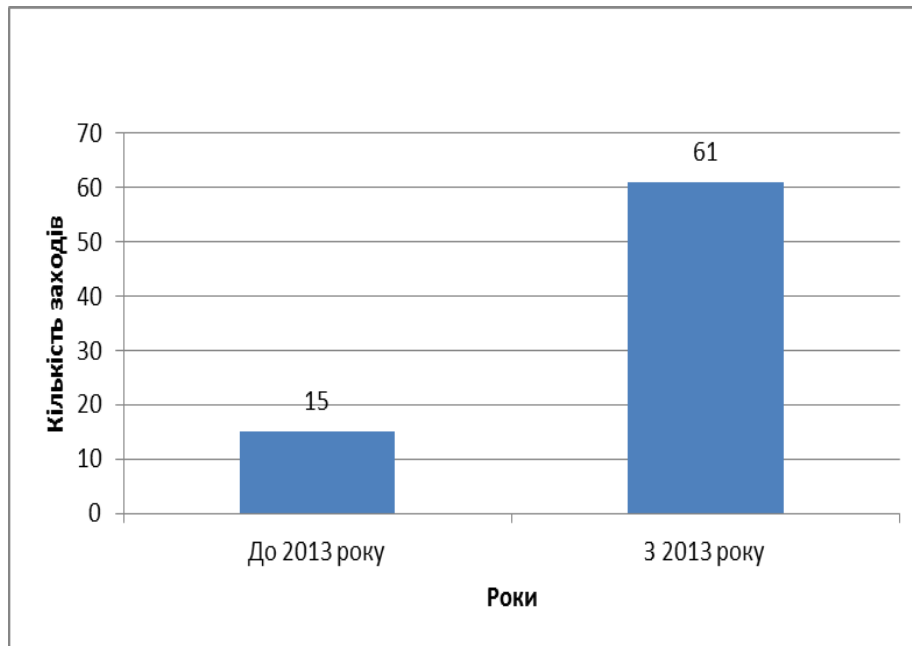
Дослідженням встановлено, що цілеспрямована підготовка спортивних волонтерів, сприяє підвищенню якості проведення спортивних змагань та поширенню спортивного волонтерського руху серед населення. Для навчання волонтерів з числа студентів Академії, викладачами кафедри менеджменту фізичної культури, розроблено авторську «Програму підготовки спортивних волонтерів», тривалість навчання за якою складає три місяці та включає такі блоки, як: «Психологія спілкування», «Мотиваційний блок», «Командоутворення», «Правила спортивного суддівства», «Правові основи волонтерської діяльності», «Лідерство» [5].

Ефективність даної програми підтверджена експертною оцінкою, яка склала 4,41 бали, у якості експертів виступили 20 осіб з числа науковців та практичних працівників сфери фізичної культури та спорту, обізнаних з проблемами дослідження. Практичний ефект від впровадження програми підготовки спортивних волонтерів з числа студентів Академії доведено результатами аналізу таких показників, як:

- кількість заходів та змагань, у яких брали участь волонтери;
- загальний кількісний показник участі волонтерів у заходах та змаганнях;
- масштабність заходів та змагань, до участі в яких запрошувалися волонтери.

Отже, кількість фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань, в організації яких приймали участь волонтери з числа студентів Академії, до початку цілеспрямованого навчання, а саме з 2005 р. по 2013 р., складала, у середньому, 15 заходів на рік, після 2013 р. цей показник склав – 61 захід на рік, що у 4,1 разів більше, ніж до початку

підготовки спортивних волонтерів, це свідчить про збільшення довіри та зростання попиту на послуги спеціально підготовлених спортивних волонтерів з боку організаторів змагань (рис.1).

Рис. 1. Кількість фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань, за участі спортивних волонтерів з числа студентів Академії

Загальний показник участі волонтерів з числа студентів Академії, у фізкультурно-оздоровчих заходах та спортивних змаганнях до 2013 р. складав усього 450 разів за майже 8 років, це свідчить про те, що організатори змагань запрошували, в середньому, від 2 до 5 спортивних волонтерів на один захід, в той час, як починаючи з 2013 р. цей показник виріс майже у 10 разів і становить 4 250 разів за 4 роки, серед яких тільки у 2016-2017 навчальному році, в період з вересня по грудень 2016 р. кількість участі добровільних помічників на спортивних змаганнях та фізкультурно-оздоровчих заходах склала 632 рази, а це – від 15 до 20 спортивних волонтерів на один захід.

Слід також підкреслити, що з 2013 р. значно підвищився рівень та масштабність заходів та змагань, для проведення яких запрошувалися спортивні волонтери з числа студентів Академії. Так до 2013 р. найбільш значущими зі спортивних змагань, за участі студентів-волонтерів, були Чемпіонати України з різних видів спорту, а починаючи з 2013 р. спортивні волонтери були помічниками при проведенні Чемпіонатів та етапів Кубків світу, Чемпіонатів Європи, інших міжнародних та національних змагань, а також крупномасштабних масових заходів, за участі понад 10 000 спортсменів, таких як Харківський Міжнародний Марафон, фестиваль з бальних танців «Харківський вальс», спортивний ярмарок «Харків – спортивна столиця», 2-денний Фестиваль бігу «STRONG RUN», Харківський «Велодень», Міжнародний легкоатлетичний марафон «Визволення» та ін.

Дослідження показало, що на сьогоднішній день до спортивного волонтерського руху готові долучитися не лише студенти Академії, а й пересічні мешканці м. Харкова, які беруть участь у змаганнях у якості спортсменів або глядачів. Так 75% опитаних відповіли, що хотіли б стати спортивними волонтерами, але не мають достатньо професійних знань, умінь та практичного досвіду для проведення змагань, при цьому 67% опитаних готові пройти навчання за наявності належних умов, тобто якщо будуть організовані курси або інша форма підготовки спортивних волонтерів.

Це свідчить про те, що на сьогоднішній день назріла потреба у створенні організації, яка об'єднає активних громадян не байдужих до спорту та готових надавати організаторам змагань безкоштовну допомогу, в межах такої організації слід заснувати «Школу спортивних волонтерів» [5], де вести їх цілеспрямовану підготовку за програмою Академії.

Проведене дослідження сприяло розробці організаційної моделі підготовки спортивних волонтерів, яка включає три основні компоненти такі, як підходи, принципи, організаційно-управлінські умови функціонування «Школи спортивних волонтерів», зовнішні та внутрішні фактори впливу на систему підготовки спортивних волонтерів (рис. 2).

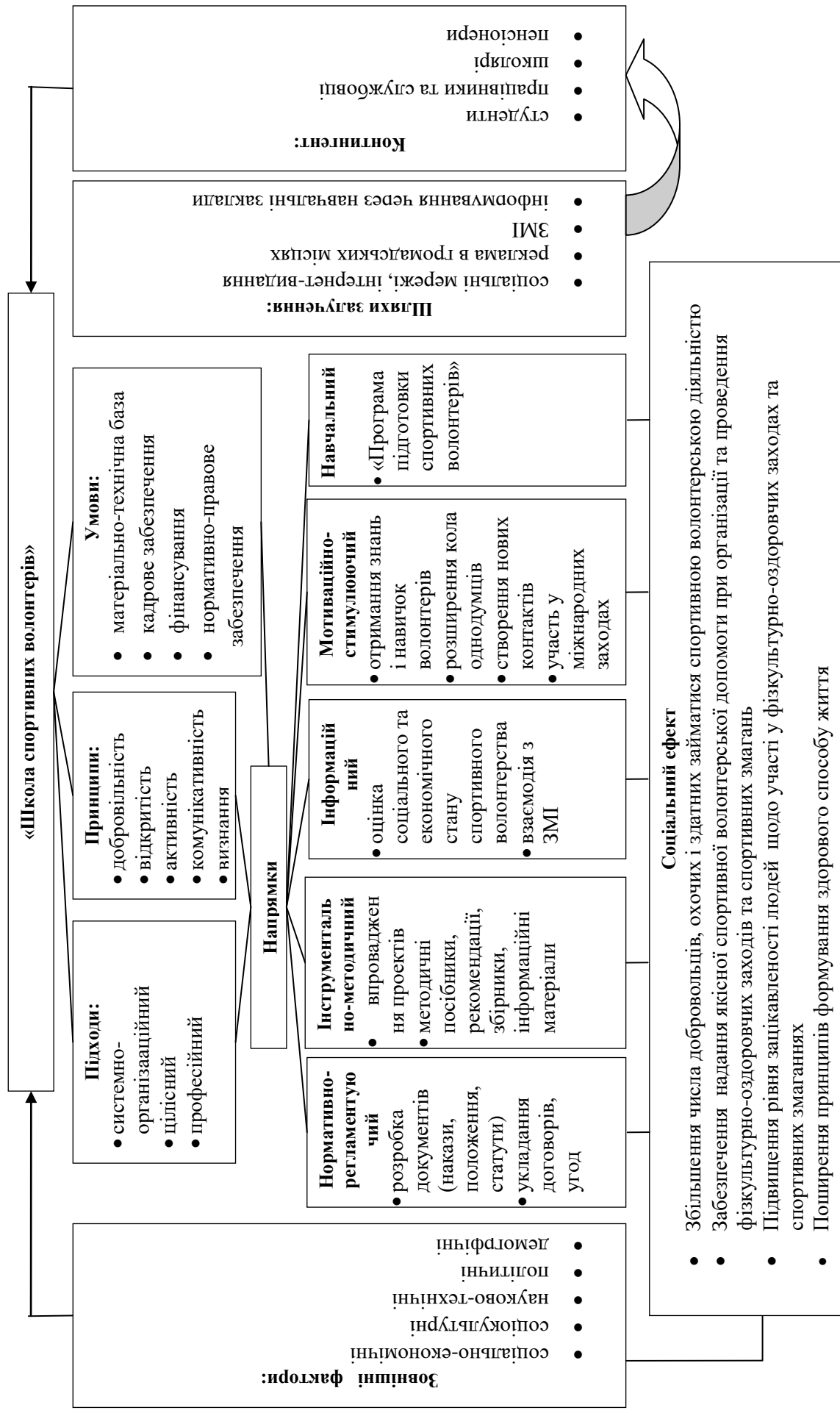

Рис. 2. Організаційна модель підготовки спортивних волонтерів

Зазначимо, що узгодженість елементів дозволяє забезпечити ефективну організацію спортивної волонтерської діяльності і подальший розвиток спортивного волонтерського руху. У процесі підготовки та навчання спортивних волонтерів слід дотримуватися системно-організаційного, цілісного та професійного підходу. Основними принципами, які лягли в основу побудови Моделі є: добровільність, відкритість, активність, комунікативність, визнання. У Моделі враховано організаційно-управлінські умови, необхідні для організації та розвитку спортивного волонтерства: матеріально-технічна база, кадрове забезпечення; фінансування, нормативно-правове забезпечення, науково-методичне забезпечення. Основний (складовий) блок Моделі включає в себе п'ять напрямків: нормативно-регламентуючий, інструментально-методичний, інформаційний, навчальний, мотиваційно-стимулюючий.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Таким чином, проведене дослідження свідчить про необхідність цілеспрямованої підготовки спортивних волонтерів, для цього розроблено організаційну модель підготовки спортивних волонтерів, функціонування якої, на наш погляд, сприятиме: 1) створенню бази для організації та подальшого розвитку спортивного волонтерського руху; 2) підвищенню ціннісного ставлення до здорового способу життя через волонтерську діяльність, культуру спілкування в соціумі; 3) розвитку соціальної активності молоді; 4) активному залученню населення до фізичної культури та спорту; 5) співпраці з міжнародними волонтерськими організаціями; 6) економії фінансових коштів при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні економічного ефекту від залучення спортивних волонтерів до системи проведення змагань.

Література

1. Бондарь А.С. Подготовка волонтеров в рамках Евро-2012 / Бондарь А.С., Исмаилов Р., Кречко В. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Х.: ХДАФК. – № 2. – 2010 – С. 149-152.
2. Левків В. Характеристика спортивного волонтерства як різновиду волонтерської діяльності / В. Левків, Т. Макуц // Спортивна наука України, 2013. – №5 (56), – С. 33-37.
3. Матвеев С. Соціальні аспекти волонтерського руху: минуле та сьогодення / С. Матвеев, І. Когут // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 1(3). С. 161-165.
4. Когут И. А. Волонтерское движение в спорте: проблемы и перспективы / И. А. Когут, Е. В. Гончаренко // Наука в олимпийском спорте.- К.: Олімпійська література, 2010. – №2. – С. 134–141.
5. Петренко І.В. Організаційні аспекти підготовки спортивних волонтерів / І.В. Петренко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2017. – Вип. 1(82). – С.52-55.
6. Bondar A. The role sports volunteering in the life of university students /Bondar A. Petrenko I.// Slobozhanskyi herald of science and sport : [scientific and theoretical journal]. – Kharkiv : KSAPC, 2015. – № 6(50). – pp. 23-26.
7. Petrenko V. Organization of Club sports volunteering / Petrenko I. // Slobozhanskyi herald of science and sport : [scientific and theoretical journal]. – Kharkiv: KSAPC, 2016. – №6(56). – pp. 84-88.

**Петренко Ю.М., Дуднік Ю.М., Чернишов В.О.
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Золотухін О.О.**

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

МОДЕЛЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З МІНІ-ФУТБОЛУ

В статті розглядаються деякі особливості побудови навчально-тренувального процесу з міні-футболу з урахуванням індивідуальних особливостей студентів. Розроблені індивідуальні комп'ютерні регресійні моделі побудови тренувального процесу. Доведено якісну складову ефективності використання моделювання індивідуальних характеристик особистості при підготовці в міні-футболі.

Ключові слова: міні-футбол, студент, моделювання, регресійні моделі.

В статье рассматриваются некоторые особенности построения учебно-тренировочного процесса по мини-футболу с учетом индивидуальных особенностей студентов. Разработаны индивидуальные компьютерные регрессионные модели построения тренировочного процесса. Доказана качественная составляющая эффективности использования моделирования индивидуальных характеристик личности при подготовке в мини-футболе.

Ключевые слова: мини-футбол, студент, моделирование, регрессионные модели.

Some features of construction of training process on mini-football are described in the article taking into account the individual features of students. This approach conforms to the requirements of the modern sporting-oriented model of teaching of students on physical education. 262 students of the Kharkiv national university of the name of V.N.Karazin took part in the research. Their age is 18-20 years. Research lasted during September - December, 2016. The individual indexes of implementation of juggling, shots on a ball, broad jump from a place, theoretical preparation and amount of the visited employments are identified. The generic and individual computer regressive models of construction of training process on mini-football were designed on the basis of these data. A cross-correlation analysis proved the presence of close intercommunication between all investigated indexes ($p < 0,001$). It is set that a basic accent it is necessary to do at power and difficultly coordinating training work. The high-quality constituent of efficiency of the use of